

สรุปการวิจัยและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยส่วนบุคคล แหล่งทรัพยากรครอบครัวกับความรู้สึกเป็นภาระของผู้ดูแลผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่รับการรักษาด้วยการล้างช่องท้องชนิดถาวร โดยทำการศึกษาในผู้ดูแลที่ให้การดูแลผู้ป่วยที่ได้รับการตรวจที่หน่วยไตในโรงพยาบาลรัฐบาลและเอกชน 9 แห่งในกรุงเทพมหานครโดยการสุ่มตัวอย่างจำนวน 140 คน ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง แล้วส่งคืนให้ผู้วิจัยในวันเดียวกัน หรือส่งแบบสอบถามกลับคืนทางไปรษณีย์ภายหลังจากได้รับแบบสอบถามไม่เกิน 2 สัปดาห์ ใช้ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลระหว่างเดือน กันยายน 2539 ถึง เดือน มีนาคม 2540

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย แบบสอบถามข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล แบบสอบถามแหล่งทรัพยากรครอบครัวที่ผู้วิจัยดัดแปลงจาก FIRM ของ Hamilton Mc Cubbin และแบบสอบถามความรู้สึกเป็นภาระของผู้ดูแลผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่รับการรักษาด้วยการล้างช่องท้องชนิดถาวร ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยดัดแปลงจาก Self-Care Burden ของ Oberst and Hudes ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาของแบบสอบถามจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 8 ท่าน และหาค่าความเที่ยงโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามแหล่งทรัพยากรครอบครัวและแบบสอบถามความรู้สึกเป็นภาระ 0.89 และ 0.83 ตามลำดับ

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม SPSS/PC ดังนี้

1. หาค่าความถี่และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามปัจจัยเพศ อาชีพ ภาวะสุขภาพและ ความเกี่ยวข้องกับผู้ป่วย
2. หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่ามัธยฐานของปัจจัยอายุ ระยะเวลาการศึกษาและระยะเวลาที่ให้การดูแล
3. หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนแหล่งทรัพยากร ครอบครัว และคะแนนความรู้สึกเป็นภาระของผู้ดูแลผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่รักษาด้วยการล้างช่องท้องชนิดถาวร

4. หาค่าความสัมพันธ์ระหว่างเพศ ภาวะสุขภาพกับความรู้สึกเป็นภาระโดยเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้สึกเป็นภาระโดยรวมและในแต่ละมิติ โดยการทดสอบที (unpaired t-test)

5. หาค่าความสัมพันธ์ระหว่างอายุ ระยะเวลาการศึกษา ระยะเวลาที่ให้การดูแล กับความรู้สึกเป็นภาระโดยรวมและในแต่ละมิติโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบอันดับที่ของสเปียร์แมน (The Spearman Rank Correlation Coefficient)

6. หาค่าความแตกต่างของความรู้สึกเป็นภาระโดยรวมและในแต่ละมิติ ในผู้ดูแลที่มีความแตกต่างของอาชีพและความเกี่ยวข้องกับผู้ป่วย โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวน Analysis of Variance (ANOVA)

7. หาค่าความสัมพันธ์ของแหล่งทรัพยากรครอบครัวกับความรู้สึกเป็นภาระ โดยรวมและในแต่ละมิติโดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient)

ผลการวิจัย

จากข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ดูแลพบว่าผู้ดูแลส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 41.46 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับอุดมศึกษาและมีสุขภาพแข็งแรงไม่มีโรคประจำตัว ให้การดูแลผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่รักษาด้วยการล้างช่องท้องชนิดถาวรโดยเจ็ลลีนานประมาณ 2 ปี ผู้ดูแลส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับราชการและมีความเกี่ยวข้องกับผู้ป่วยคือเป็นคู่สมรสมากที่สุด ผลการวิจัยจากการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ระยะเวลาการศึกษา ภาวะสุขภาพ ความเกี่ยวข้องกับผู้ป่วย และระยะเวลาที่ให้การดูแล ไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้สึกเป็นภาระโดยรวมของผู้ดูแลผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่รักษาด้วยการล้างช่องท้องชนิดถาวร และเมื่อพิจารณาในแต่ละมิติพบว่า

1.1 ปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ อายุ ระยะเวลาการศึกษา และภาวะสุขภาพของผู้ดูแลไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้สึกเป็นภาระในแต่ละมิติของผู้ดูแลผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่รักษาด้วยการล้างช่องท้องชนิดถาวร

1.2 ปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่

เพศ เพศหญิงมีความรู้สึกเป็นภาระในมิติความจำเป็นในการดูแลเรื่องสุขภาพมากกว่าเพศชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อาชีพ ผู้ดูแลที่มีอาชีพเกษตรกรและอาชีพค้าขายมีความรู้สึกเป็นภาระในมิติความจำเป็นในการดูแลเรื่องสุขภาพของผู้ป่วยมากกว่าผู้ดูแลที่มีอาชีพรับจ้าง และรับราชการ และผู้ดูแลที่ประกอบอาชีพค้าขายมีความรู้สึกเป็นภาระในมิติการจัดเวลาสำหรับ

ตนเองมากกว่าผู้ดูแลที่ประกอบอาชีพรับราชการ รับจ้าง พ่อบ้าน/แม่บ้าน และเกษตรกรรวมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ความเกี่ยวข้องกับผู้ป่วย ผู้ดูแลที่เป็นบิดา/มารดามีความรู้สึกเป็นภาระในมิติการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น และมิติการดูแลเรื่องราวๆ ไปมากกว่าผู้ดูแลที่เป็นสามี/ภรรยาและผู้ดูแลที่เป็นบุตร อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

ระยะเวลาที่ให้การดูแล มีความสัมพันธ์ทางลบกับความรู้สึกเป็นภาระในมิติความยากลำบากในการดูแลสุขภาพ ($r = -.1841, P < .05$)

2. แหล่งทรัพยากรครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางลบกับความรู้สึกเป็นภาระของผู้ดูแลผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่รักษาด้วยการล้างช่องท้องชนิดถาวร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = -.3248, P < .0001$) และเมื่อพิจารณาในแต่ละมิติพบว่า

2.1 แหล่งทรัพยากรครอบครัว มีความสัมพันธ์ทางลบกับความรู้สึกเป็นภาระในมิติความยากลำบากในการดูแลเรื่องสุขภาพ ($r = -.2765, P < .001$) มิติการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ($r = -.4081, P < .0001$) และมิติการจัดเวลาสำหรับตนเอง ($r = -.3480, P < .0001$)

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่าผู้ดูแลผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่รักษาด้วยการล้างช่องท้องชนิดถาวรที่มีปัจจัยส่วนบุคคลบางอย่างที่แตกต่างกันจะทำให้เกิดความรู้สึกเป็นภาระในการรับบทบาทเป็นผู้ดูแลไม่เท่ากัน และพบว่าแหล่งทรัพยากรครอบครัวเป็นปัจจัยสำคัญที่มีส่วนช่วยเพิ่มหรือลดความรู้สึกเป็นภาระของผู้ดูแลได้ ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ในด้านบริการพยาบาล

1.1 พยาบาลควรตระหนักและให้ความสนใจเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลบางประการของผู้ดูแลมาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐาน เพื่อประเมินความรู้สึกเป็นภาระในการรับบทบาทผู้ดูแลผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่รักษาด้วยการล้างช่องท้องชนิดถาวร พยาบาลหน่วยไตควรให้ความสนใจเอาใจใส่และให้ความช่วยเหลือผู้ดูแลที่เป็นเพศหญิง ผู้ดูแลที่ประกอบอาชีพเกษตรกรและค้าขาย ผู้ดูแลที่เป็นบิดา/มารดาของผู้ป่วยและผู้ดูแลที่ให้การดูแลผู้ป่วยในระยะเริ่มต้นมากขึ้น เนื่องจากบุคคลเหล่านี้ความรู้สึกเป็นภาระมากกว่าผู้ดูแลที่มีลักษณะอื่นๆ

1.2 พยาบาลหน่วยไตควรมีการประเมินแหล่งทรัพยากรครอบครัวของผู้ดูแลเนื่องจากแหล่งทรัพยากรที่ดีมีส่วนช่วยให้ผู้ดูแลมีความรู้สึกเป็นภาระน้อยลง ถ้าพบว่า แหล่งทรัพยากรครอบครัวไม่เอื้อประโยชน์ต่อผู้ดูแลในการดูแลผู้ป่วย พยาบาลควรให้การช่วยเหลือและปรับระบบครอบครัวเพื่อเพิ่มศักยภาพให้ครอบครัวเป็นแหล่งทรัพยากรที่ดีต่อไป

2. ด้านการศึกษา

ในการเรียนการสอนของนักศึกษาพยาบาล ควรเน้นให้นักศึกษาเห็นความสำคัญของปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ปัจจัยเพศ อาชีพ ความเกี่ยวข้องกับผู้ป่วย ระยะเวลาที่ให้การดูแล และแหล่งทรัพยากรครอบครัว ที่มีความสัมพันธ์กับความรู้สึกเป็นภาระของผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่รักษาด้วยการล้างช่องท้องชนิดถาวร และนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเป็นแนวทางในการประเมินปัญหา ประกอบการวิเคราะห์ปัญหาและวางแผนให้การพยาบาลที่เหมาะสมต่อไป

3. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการปรับวิธีการเก็บข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลครบตามจำนวนที่กำหนดไว้ เช่นการขยายระยะเวลาที่ให้ผู้ดูแลส่งแบบสอบถามกลับ เก็บรวบรวมแบบสอบถามทันทีภายหลังที่ผู้ดูแลตอบเสร็จ เป็นต้น

2.2 ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับตัวแปรอื่นๆ ที่อาจมีความสัมพันธ์กับความรู้สึกเป็นภาระของผู้ดูแลผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่รักษาด้วยการล้างช่องท้องชนิดถาวร เช่น การพึ่งพาของผู้ป่วย ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ป่วย เป็นต้น เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้พบว่าปัจจัยเหล่านี้มีผลทำให้ผลการวิจัยในเรื่องของปัจจัยบางประการไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้สึกเป็นภาระหรือมีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ ถ้านำตัวแปรอื่นๆเพิ่มเข้ามาในการศึกษาอาจจะทำให้ผลการวิจัยเปลี่ยนแปลงไปได้

2.3 ผลการทำ Factor Analysis ของแบบสอบถามความรู้สึกเป็นภาระที่แบ่งความรู้สึกเป็นภาระเป็น 6 มิติ สามารถนำมาปรับเป็นเครื่องมือสำหรับวัดความรู้สึกเป็นภาระของผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่รักษาด้วยการล้างช่องท้องชนิดถาวรได้ เพราะกิจกรรมการดูแลแต่ละอย่างได้ถูกจัดกลุ่มและให้ค่าน้ำหนักตามวิธีการที่ถูกต้องแล้ว